

Akadémia umení v Banskej Bystrici

Metodické usmernenie

o zachovávaní vedecko-výskumnej integrity a akademickej etiky

Predkladá

doc. Mgr. art. Eva VARHANÍKOVÁ,
ArtD., prorektorka pre umenie, tvorivé
činnosť a medzifakultnú spoluprácu
Akadémia umení Banská Bystrica

Schválil

prof. MgA. Ing. Michal MURIN, ArtD.,
rektor Akadémie umení
Banská Bystrica

Metodické usmernenie 4/2022

Nadobúda účinnosť
3. októbra 2022

Preambula

Vedecká integrita, posilňovanie a rozvíjanie jej kultúry patria k základným princípom v rámci nastavenia podmienok akademického správania sa v oblasti vedecko-výskumnej činnosti Akadémie umení v Banskej Bystrici. Metodický pokyn sa vzťahuje na usporiadanie a koordináciu postupov a medziľudských vzťahov v internom univerzitnom prostredí, ale aj vo verejnom akademickom a spoločenskom priestore. Vychádza zo základných etických hodnôt, ale aj z existujúcich platných záväzných právnych noriem. Akcentuje dodržiavanie princípov zodpovednosti, čestnosti, pravdivosti, ľudskosti a udržateľnosti morálneho profilu vedeckej integrity všetkých tvorivých zamestnancov a študentov Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Metodický pokyn stanovuje povinnosť dodržiavania najvyšších etických princípov a štandardov posilnenia vedeckej integrity. Všetkým dotknutým osobám v akademickom prostredí určuje povinnosť dodržiavania korektnej komunikácie, etického správania pri zverejňovaní informácií. Akcentuje etické princípy ako sú objektivita, nestrannosť a nezávislosť, otvorenosť, otvorenosť a prístupnosť v publikovaní vedeckého výskumu či umeleckej tvorivej aktivity.

Tento vnútorný predpis vychádza z nasledujúcich základných a všeobecne platných dokumentov:

- Deklarácia o posilnení kultúry vedeckej integrity na Slovensku. Bratislava : Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR), 2021. ISBN 978-80-89965-99-1 h) slovenský a európsky a medzinárodný rámec vzťahujúci sa na oblasť vedeckej integrity a etických pravidiel výskumu (The European Code of Conduct for Research Integrity, <https://allea.org/code-of-conduct/>)
- Vnútorný predpis č. 4/2022 Smernica o evidencii publikačnej činnosti, umeleckej činnosti a ohlasov na AU BB
- Zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov 71/2022 účinný od 25. 03. 2022
- Vnútorný systém zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania Akadémie umení v Banskej Bystrici
- Etický kódex Akadémie umení v Banskej Bystrici
- Zákon č. 269/2018 Z. z. o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania a o zmene a doplnení zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Smernica č. 100 Smernica o základných náležitostiach záverečných prác na Akadémii umení v Banskej Bystrici (kontrola originality, sprístupňovanie, uchovávanie a bibliografická registrácia)

Tento vnútorný predpis stanovuje základné princípy vedeckej integrity a akademickej etiky:

- spoľahlivosť pri zabezpečovaní kvality výskumu, ktorá sa odráža v návrhu jeho koncepcie, metodológii, analýzach a vo využívaní zdrojov;
- čestnosť pri vývoji, vykonávaní, posudzovaní, podávaní správ a prezentácii výskumu a jeho výsledkov transparentným, poctivým, úplným a nestranným spôsobom;
- rešpektovanie kolegov, účastníkov výskumu, spoločnosti, ekosystémov, kultúrneho dedičstva a životného prostredia; zodpovednosť za výskum od prvotnej myšlienky až po jeho

publikovanie, za jeho riadenie a organizáciu, odbornú prípravu, dohľad a odborné vedenie, výchovu novej generácie výskumných pracovníkov, ako aj za širšie dôsledky výskumu.

Predpis sa vzťahuje na:

- výskumných pracovníkov, vysokoškolských učiteľov a študentov všetkých stupňov vysokoškolského štúdia;
- vedúcich projektových tímov, hlavných riešiteľov projektov, koordinátorov ako aj vedenie univerzity a jej súčasti;
- prácu iných strán zapojených do výskumu, ako sú podporný personál, študenti alebo zúčastnená verejnosť.

Výskumníci, vysokoškolskí učitelia, študenti ako aj ďalší iní zamestnanci sa pri výkone svojej činnosti riadia všeobecne platnými etickými princípmi, vo vzťahoch k ostatným zamestnancom zachovávajú ohľaduplnosť, úctu, zdvorilosť a čestnosť v súlade so vyššie spomínanými všeobecne právnymi dokumentami.

Čl. 1

Definícia pojmov

Vedecká integrita je definovaná ako prvotná podmienka kvalitnej vedeckej práce spočívajúca v dôslednom dodržiavaní najvyšších profesionálnych a morálnych princípov, transparentnosti.

Akademický podvod. Akademického podvodu sa dopustí ten, kto ako študent, účastník rigorózneho konania alebo účastník habilitačného konania predloží záverečnú, rigoróznou alebo habilitačnú prácu, ktorá v dôsledku jeho zavineného konania nie je najmenej z časti výsledkom jeho vlastnej a samostatnej činnosti; tým nie je dotknuté právo študenta, účastníka rigorózneho konania alebo účastníka habilitačného konania využívať informácie, materiály a iné predmety, ktorých pôvod alebo zdroj v príslušnej práci označí.

Vedecký podvod je konanie, ktoré je opakom výskumnej integrity a je v rozpore s morálnymi štandardmi. Vo výskumnej praxi a v edukačnom procese ide najmä o plagiátorstvo, podvádzanie pri skúškach, fabrikáciu výskumných výsledkov, zaznamenávanie nepravdivých a vymyslených dát, vynechanie nevhodných faktov a dát, falšovanie výskumu, nečestné praktiky v publikovaní výsledkov, nedeklarovanie konfliktu záujmov, zneužitie informácií získaných počas posudzovania, fiktívne autorstvo, povrchné a nekvalitné posudzovanie, systematické a vedomé publikovanie v časopisoch a vydavateľstvách, v ktorých sú príznaky nečestných praktík (časopisy a vydavateľstvá, ktoré sa v akademickej komunite označujú ako predátorské).

Fabrikácia je vytváranie vymyslených výsledkov a ich zaznamenávanie tak, ako keby boli skutočné.

Falšovanie je manipulácia s výskumným materiálom, zariadeniami alebo procesmi, alebo neopodstatnená zmena, vynechanie alebo ignorovanie dát alebo výsledkov.

Plagiátorstvo je použitie práce a myšlienok iných ľudí bez uvedenia riadneho odkazu na pôvodný zdroj, čím sa porušujú práva pôvodného autora alebo autorov na výsledky jeho tvorivej duševnej činnosti.

Čl. 2

Posudzovanie a hodnotenie tvorivej a edičnej činnosti

- 1) Vysokoškolskí učitelia a výskumní pracovníci sa podieľajú na posudzovaní a hodnotení výskumu a na rozhodovacích procesoch.
- 2) Vysokoškolskí učitelia a výskumní pracovníci posudzujú a hodnotia záverečné a kvalifikačné práce, príspevky na publikovanie, žiadosti o financovanie, návrhy na vymenovanie, kariérny postup alebo odmeňovanie transparentne a s primeraným odôvodnením.
- 3) Recenzenti, redaktori, členovia rád a komisií, ktorí sú v konflikte záujmov, sa nezúčastnia na rozhodovaní o publikovaní, financovaní, vymenovaní, povýšení, odmeňovaní alebo oceňovaní alebo inej činnosti súvisiacej s ich postavením v rámci procesov.
- 4) Recenzenti zachovávajú mlčanlivosť, ak nedisponujú predchádzajúcim súhlasom autora alebo vydavateľa.
- 5) Recenzenti a editori rešpektujú práva autorov a navrhovateľov a vyžadujú si ich súhlas na použitie myšlienok, dát alebo interpretácií.

Čl. 3

Charakteristika vedeckej integrity a etických princípov v oblasti individuálneho správania

Výskumní pracovníci a vysokoškolskí učitelia sú povinní zdržať sa konania, ktorým by sa:

- 1) ohrozila nezávislosť výskumného procesu alebo oznamovanie jeho výsledkov zaujatým spôsobom v prospech financovateľov/podporovateľov výskumu,
- 2) poskytovali alebo vedome skresľovali výsledky výskumov,
- 3) zdržiavali alebo neprimerane sa bránili v práci iných výskumných pracovníkov,
- 4) zneužívali služobný vek na účelové porušovanie integrity výskumu,
- 5) ignorovali alebo utajovali porušenia integrity výskumu,
- 6) sabotovali výskumné aktivity, špeciálne prípady poškodzovania potrebnej výskumnej infraštruktúry,
- 7) vytvárali prekážky v kariérnych postupoch mladých vedeckých pracovníkov, ktorí v dobrom úmysle oznámili potenciálny akademický podvod a nečestnosť,
- 8) tolerovali diskriminačné správanie na základe veku, pohlavia, rodu, etnicity, rasy, náboženstva, politického zmýšľania, zdravotných, sociálnych a iných znevýhodnení,
- 9) zjavne nepodloženým zdôvodnením obvinil tvorivý pracovník z porušenia etických alebo iných pravidiel výskumu.

Čl.4

Obvinenia z porušenia etických pravidiel výskumu a ich riešenie

Proces riešenia porušenia vedeckej integrity a etických pravidiel výskumu sa opiera o tieto princípy-**integrita, spravodlivosť, nespôsobenie ujmy, dôvernosť, rovnováha a adekvátny čas.**

4.1. Integrita a dôvernosť

- 1) Prešetrenie sa vykonáva spravodlivo, komplexne a účelne, s najvyššou možnou mierou presnosti, objektívnosti a dôkladnosti plne v súlade s platným **Národným etickým kódexom vedeckej integrity**, ktorý obsahuje definície výskumných podvodov/nečestností a neprijateľných praktík vo výskumnej činnosti a je plne v súlade s [European Code of Conduct for Research Integrity](#) (ALLEA, 2017)¹.
- 2) Účastníci konania prešetrovania porušenia a obvinenia z porušenia etických pravidiel výskumu a vzdelávania (tzn. podozrivý, resp. prešetrovaný subjekt, členovia etickej komisie, oznamovateľ, svedkovia prípadne iné relevantné subjekty ad hoc) oznámia akýkoľvek konflikt záujmov, existujúci alebo aj ten, ktorý môže počas prešetrovania vzniknúť, a to najneskôr do času spracovania správy o výsledku prešetrovania.
- 3) Univerzita bezodkladne prijíma opatrenia, ktoré zabezpečia, aby sa v rámci prešetrenia dospelo k záverom v akceptovateľnom časovom limite.
- 4) Prešetrenie sa vykonáva dôverne s cieľom chrániť účastníkov konania. Princíp zachovania dôvernosti však nesmie ohroziť hlavný cieľ prešetrovania a to je zistenie pravdy, keď teda dôjde ku konfliktu medzi požiadavkou dôvernosti a požiadavkou nájdenia pravdy, musí byť daná prednosť druhej z nich. Pri poskytovaní informácií o prešetrovaní tretej strane je povinnosť zachovávať ich dôvernosť, ak to okolnosti umožňujú, a to v súlade s aktuálnou právnou úpravou.
- 5) Súčasťou prešetrovania je riešenie otázky miery zavinenia (od minimálnej k maximálnej miere zavinenia, napr. úmyselne alebo z prípadnej nedbanlivosti).
- 6) Akadémia počas preskúmania chráni práva oznamovateľov a zabezpečí, aby ich profesijná budúcnosť nebola ohrozená.
- 6) Preverenie obvinenia z porušenia pravidiel vedeckej integrity sa koná pred Etickou komisiou Akadémie umení v Banskej Bystrici a v súlade s jej štatútom, všeobecne záväznými právnymi predpismi, usmerneniami a internými normami univerzity.
- 7) Osobám obvineným z porušenia pravidiel vedeckej integrity sa umožní spravodlivé konanie, v ktorom môžu v každej jeho fáze reagovať, vyjadrovať sa k jednotlivým krokom konania, predkladať dôkazy o svojej nevine a privolať svedkov.
- 8) Proti sankciám a nápravným opatreniam je prípustné odvolanie.

4.2. Spravodlivosť a princíp nespôsobenia ujmy

- 1) Prešetrenia sa vykonávajú riadne a spravodlivo voči všetkým zúčastneným stranám a v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, usmerneniami a internými smernicami a predpismi.
- 2) Každá osoba obvinená z porušenia etických pravidiel výskumu a vzdelávania sa považuje za nevinnú, kým sa nepreukáže opak.
- 3) Etická komisia zodpovedá za zber dôkazov v súlade so štatútom, internými a všeobecne záväznými právnymi predpismi a usmerneniami, pričom je povinná takéto dôkazy chrániť a zabezpečiť počas celého procesu, a to aj pred ich zneužitím.
- 4) Osobám obvineným z porušenia etických pravidiel výskumu sa oznámi podrobnosti obvinenia a umožní sa im spravodlivé konanie, v ktorom môžu reagovať a predložiť dôkazy, privolať si svedka, prípadne sa odvolať proti navrhnutým sankciám.
- 5) Voči osobám, ktorým sa potvrdia obvinenia z porušenia etických pravidiel výskumu, sa prijímú opatrenia úmerné závažnosti ich konania. Proti sankciám a nápravným opatreniam by mala byť možnosť odvolania sa.
- 6) Ak sú obvinení zbavení obvinenia, prijímú sa primerané nápravné opatrenia na očistenie ich mena v akademickej a vedeckej obci, ktoré by mala mať etická komisia upravené v štatúte, ako napr. proces tzv. očistenia mena nespravodlivo obvinených.
- 7) Žiadna osoba, ktorá vzniesla obvinenie v dobrom úmysle by nemala v súvislosti s týmto vznesením niesť akékoľvek následky a v prípade potreby by jej mala byť poskytnutá adekvátne ochrana.

4.3 Mechanizmy a procesy preskúmania porušenia pravidiel vedeckej integrity

- 1) Postup preskúmania porušenia pravidiel vedeckej integrity sa začína prešetrením skutkovej podstaty nahláseného prípadu ktoré skúma, či je obvinenie dostatočne podložené. Po rozhodnutí Etickej komisie o opodstatnenosti obvinenia postúpi prípad na ďalšie konanie, keď sa zisťujú ďalšie skutočnosti a získavajú ďalšie relevantné dôkazy. Za účelom konania v tejto fáze môže Etická komisia prizvať ďalších odborníkov za účelom vypracovania špecializovaného posudku.
- 2) Etická komisia vypracuje v písomnej podobe formálne vyhlásenie o výsledku šetrenia, z ktorého jednoznačne konštatuje, či došlo/nedošlo k porušeniu pravidiel vedeckej integrity a navrhne postih.

Čl. 5

Základné pravidlá a postupy pri riešení porušenia pravidiel vedeckej integrity

- 1) Podnet na preskúmanie porušenia pravidiel vedeckej integrity je oprávnený podať na Etickú komisiu každý člen Akademickej obce Akadémie umení v Banskej Bystrici, alebo ktokoľvek z verejnosti.
- 2) Podnet ma byť konkrétny a jednoznačný popis toho, o aké konkrétne porušenie pravidiel vedeckej integrity ide. Jeho opodstatnenie majú dokladovať náležité dôkazy.

- 3) Predseda Etickej komisie v lehote do 30 dní od podania podnetu zvolá Etickú komisiu, ktorá preskúma podnet a rozhodne o prijatí alebo odmietnutí podania. O pokračovaní alebo zastavení konania Etická komisia informuje všetkých účastníkov konania.
- 4) V stanovenej lehote do ďalších 30 dní zvolá predseda Etickej komisie zasadnutie, na ktorom zahájí proces Ďalšieho riešenia prípadu.
- 5) Etická komisia má povinnosť vydať konečné rozhodnutie najneskôr do 90 dní od začiatku konania. Rozhodnutie Etickej komisie musí obsahovať podrobné zdôvodnenie
- 6) Ak Etická komisia rozhodne o naplnení skutkovej podstaty podnetu alebo o čiastočnom naplnení skutkovej podstaty podnetu navrhne rektorovi udeliť postih, ktorým môže byť návrh na udelenie upozornenia na porušenie pracovnej disciplíny, upozornenia na závažné porušenie pracovnej disciplíny, iné disciplinárne opatrenie alebo ďalší postup podľa ustanovení § 108f ods. 1 až 4 Zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

čl. 6

Posúdenie a riešenie plagiátorstva

6.1. Definícia plagiátorstva

- 1) Plagiátorstvo je použitie práce a myšlienok iných ľudí bez uvedenia riadneho odkazu na pôvodný zdroj, čím sa porušujú práva pôvodného autora alebo autorov na výsledky jeho tvorivej duševnej činnosti.
- 2) Porušením princípov akademickej etiky je aj auto plagiátorstvo, ktoré je definované ako opakované publikovanie celého alebo časti diela autorom samotným, bez uvedenia tejto skutočnosti.
- 3) Za plagiátorstvo sa považuje:
 - a) doslovný prepis textu iného autora bez označenia úvodzovkami;
 - b) doslovný preklad cudzojazyčného textu iného autora bez označenia úvodzovkami;
 - c) uvádzanie parafrázovaného textu bez uvedenia odkazu na zdroj a autora;
 - d) akékoľvek prezentácie myšlienok iného autora ako vlastné autorské.

6.2 Postup riešenia pri nahlásení a zistení plagiátorstva

- 1) Plagiátorstvo, auto plagiátorstvo, akékoľvek neetické konanie alebo iné porušenie publikačnej etiky sa považuje za porušenie vnútorných predpisov Akadémie umení v Banskej Bystrici, predovšetkým jej Etického kódexu.
- 2) Podnety v prípade študentskej práce alebo diela rieši vysokoškolský učiteľ. V prípade ich zistenia porušenia akademickej etiky udelí nedostatočné hodnotenie. Bezodkladne písomným nahlásením

predá takúto prácu na riešenie Disciplinárnej komisii alebo podá podnet na prešetrenie na Etickú komisiiu.

3) Komisia posúdi stupeň závažnosti priestupku a spracuje odporúčanie, resp. návrh sankcií voči študentovi.

4) Komisia je povinná viesť a archivovať priestupky študentov a v prípade opätovného dopustenia sa priestupku odporúči dekanovi návrh na vylúčenie zo štúdia.

5) Priestupky v prípade vedeckého diela rieši Etická komisia ako porušenie Etického kódexu Akadémie umení v Banskej Bystrici na základe podnetu alebo vlastného zistenia pri kontrole originality vedeckých diel vytvorených vedecko-pedagogickými pracovníkmi Akadémie umení v Banskej Bystrici.

6) Posudzovanie plagiátorstva a publikačnej etiky sa uskutočňuje v súčinnosti s orgánmi a komisiami, zriadenými na univerzite a jej súčastiach najmä v procese:

a) vyučovania

b) procesu obhajoby bakalárskej práce

c) procesu obhajoby diplomovej práce

d) obhajobného konania doktorandskej práce,

e) obhajobného konania habilitačnej práce

f) posudzovania vedeckých príspevkov v rámci vedeckých konferencií a iných odborných študentských prác,

g) písania a prezentácie odborných, recenzných, školiteľských a oponentských posudkov.

h) publikovania vedeckých prác

7) Posudzovanie sa opiera o hodnotenie týchto parametrov:

a) mieru zistenej zhody a podobnosti s inými dielami, názormi, myšlienkami, formuláciami a vyprodukovanými faktami,

b) miera znalostí a skúseností a iné okolnosti individuálneho charakteru posudzovanej osoby,

c) úmysel takéhoto konania a jeho prípadné opakovanie

d) špecifikum príslušného umelecko -vedného odboru a jeho osobitých zvyklostí pri citovaní zdrojov.

čl. 7

Povinnosti a osobitné postupy Akadémie umení v Banskej Bystrici a jej súčastí v záujme posilnenia vedeckej integrity a akademickej etiky

1) Uskutočňovať všetky potrebné preventívne a kontrolné opatrenia na odhaľovanie a zamedzenie plagiátorstva, porušenia publikačnej etiky a ďalších pravidiel vedeckej integrity.

- 2) Posudzovanie plagiátorstva, porušenia publikačnej etiky a ďalších pravidiel vedeckej integrity v rámci organizačných štruktúr na úrovni univerzitných súčastí, pričom, ak si to okolnosti vyžadujú, je možné pre rozhodnutie využiť aj hodnotenie špecializovaných komisií zriadených pre vypracovanie expertíznych posudkov.
- 3) Zabezpečiť ochranu študentov a zamestnancov proti akémukoľvek druhu intolerancie a diskriminácie je v súlade so Štatútom AU, Etickým kódexom AU, Študijným poriadkom AU a Pracovným poriadkom AU a vnútornými predpismi o ochrane a spracúvaní osobných údajov.
- 4) Koncipovať požiadavky prijímacieho konanie tak, aby sa predchádzalo diskriminácii uchádzačov. Vo vzťahu k uchádzačom o štúdium AU nestanovuje žiadne potenciálne diskriminačné opatrenia a všetky informácie sú spracúvané tak, aby študenti boli prijímaní objektívne na základe zhodnotenia predpokladov pre ich budúce úspešné absolvovanie štúdia. Štatútom AU, Pracovným poriadkom AU a zabezpečená Etickým kódexom UKF a vnútornými predpismi o ochrane a spracúvaní osobných údajov.
- 5) Garantovať vyvodenie dôsledkov v prípade neetického správania, riešenie podnetov a postup pri udeľovaní sankcií je vymedzené Etickým kódexom AU, Disciplinárnym poriadkom AU pre študentov a Pracovným poriadkom AU pre zamestnancov.
- 6) Zaručiť zachovávanie vedeckej integrity a dodržiavanie akademickej etiky, ostražitosť voči plagiátorstvu a ďalším akademickým podvodom, zabezpečujeme pravidelný monitoring a realizujeme procesy, ktoré umožňujú odhaľovanie porušenia Etického kódexu, pričom zaručujeme aj vyvodenie dôsledkov.
- 7) Posudzovať podnety vo veciach porušenia Etického kódexu AU prostredníctvom pravidelným zasadnutím členov Etickej komisie.
- 8) Uskutočňovať pravidelné školenia študentov a zamestnancov v problematike zachovávanie vedeckej integrity a dodržiavania akademickej etiky, ostražitosti voči plagiátorstvu a ďalším akademickým podvodom.
- 9) Uplatňovať mechanizmy na preskúmvania podnetov, ktorými sa zamestnanec alebo študent domáha ochrany svojich práv alebo právom chránených záujmov, alebo poukazuje na konkrétne nedostatky v dodržiavaní Etického kódexu.

čl. 8

Záverečné ustanovenia

Tento metodický pokyn nadobúda platnosť a účinnosť dňa 3. októbra 2022.

V Banskej Bystrici, dňa 30. septembra 2022.

prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.,

rektor AU